

СТАДІЇ ПРОВАДЖЕННЯ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРИ ЇХ РОЗГЛЯДІ РІЗНИМИ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ

Досліджено стадії провадження справ про адміністративні правопорушення та проведено порівняльний аналіз стадій при розгляді їх державними органами. Наголошено на відсутності єдиних підходів вчених щодо стадій провадження справ про адміністративні правопорушення при розгляді їх різними державними органами.

Исследованы стадии производства дел об административных правонарушениях и проведен сравнительный анализ стадий при рассмотрении их государственными органами. Отмечено отсутствие единых подходов ученых относительно стадий производства дел об административных правонарушениях при рассмотрении их различными государственными органами.

Investigated stage of the proceedings of administrative offenses and comparative analysis stages when considering their authorities. Emphasized the lack of a common approach researchers on stages prosecution of administrative offenses when considering their various bodies.

Як свідчить аналіз практики правозастосовної діяльності, важливе значення для забезпечення законності під час притягнення правопорушників до адміністративної відповідальності має дотримання компетентними органами визначеної в законі процедури провадження у справах про адміністративні проступки.

Органи, яким надано право розглядати та приймати рішення у справах про адміністративні правопорушення, наведені у ст.213 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Кожен з цих органів має свої особливості при розгляді справ про адміністративні правопорушення, що відбуваються поетапно і втілюються у відповідних стадіях провадження.

Мета статті. Аналіз адміністративно-деліктного законодавства з метою виділення стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення при розгляді їх різними державними органами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним з найбільш дискусійних в концепції сучасного адміністративно-процесуального права є питання про стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Вивченню проблеми стадійності присвячено велику кількість робіт відомих вчених, фахівців з адміністративного права. Так, В.К. Колпаков у 2003 р. виділяв наступні стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення: 1) порушення справи; 2) адміністративне розслідування; 3) розгляд справи та її вирішення; 4) перегляд постанов; 5) виконання постанови [1]. Аналогічні стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення виділяють також І.П. Голосніченко, М.Ф. Стахурський, І.О. Картузова, Н.П. Матюхіна.

При цьому І.П. Голосніченко та М.Ф. Стахурський виділяють в самостійну стадію провадження попереднє адміністративне розслідування [2]. В.Г. Перепелюк, в цілому підтримуючи виділення вказаних вище стадій, вважає, що стадію оскарження постанови слід вилучити із зазначеного провадження на тій підставі, що процедури розгляду скарги, на його думку, формують самостійне провадження, проте така позиція не підтримується нині більшістю фахівців адміністративного права [3].

Такі вчені, як В.Б.Авер'янов, Ю.П. Битяк та багато інших вважають, що провадження в справах про адміністративні правопорушення складається з таких чотирьох стадій [4, 5]:

- 1) порушення справи про адміністративне правопорушення;
- 2) розгляд справи про адміністративне правопорушення й винесення по справі постанови;
- 3) оскарження (або опротестування) постанови по справі про адміністративне правопорушення (виникає в тих випадках, коли особа, яку притягають до адміністративної відповідальності, або потерпілий, не згодні з винесеною відносно них постановою. Постанову по справі може опротестувати прокурор);
- 4) виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

У питанні про стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення досі відсутня узгоджена позиція щодо кількості та назви стадій: різні вчені виділяють від двох до шести (переважна більшість – чотири або п'ять) стадій цього провадження, по-різному їх називаючи та розуміючи їхню сутність.

Проаналізувавши наукову літературу, а також діяльність правозастосовчих органів, можна зробити висновок, що під стадією провадження в справах про адміністративні проступки необхідно розуміти спрямовану на досягнення матеріально обумовленого процесуально-правового результату, динамічну, відносно відокремлену сукупність процесуальних дій уповноважених суб'єктів, що об'єднані в просторі та часі, характеризуються особливим засобами та формами їх здійснення і забезпечують логічну послідовність розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Вклад основного матеріалу. Кожна із стадій адміністративного провадження характеризується сукупністю ознак, за якими вона може бути відокремлена від інших стадій. До таких ознак, насамперед, можна віднести: 1) певне коло завдань, властивих цій стадії; 2) визначене коло суб'єктів, які залучені до вирішення цих завдань; 3) своєрідність процесуальної форми, в якій відбувається правозастосування; 4) специфічний характер адміністративно-процесуальних відносин; 5) наявність підсумкового акта, яким оформляється перехід справи в наступну стадію чи завершення її провадження.

Згідно зі ст. 213 КУпАП справи про адміністративні правопорушення розглядаються:

- 1) адміністративними комісіями при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад;
- 2) виконавчими комітетами сільських, селищних, міських рад;
- 4) районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами (судьями), а у випадках, передбачених КУпАП, місцевими адміністративними та господарськими судами, апеляційними судами, вищими спеціалізованими судами та Верховним Судом України;
- 5) органами внутрішніх справ, органами державних інспекцій та іншими органами (посадовими особами).

Досить широкими повноваженнями наділені адміністративні комісії – колегіальні органи, що утворюються і діють при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських радах (ст. 218 КУпАП). Аналіз юридичної літератури та відповідних нормативно-правових актів дозволяє виділити ряд особливостей, притаманних юрисдикційній діяльності адміністративних комісій.

Указом Президії Верховної Ради УРСР 06 березня 1988 року було затверджено Положення про адміністративні комісії. На даний час їх правовий статус закріплено в ст. 214–218 КУпАП. В даних статтях зазначається, що в одному випадку вони розглядають справи про будь-які адміністративні правопорушення, накладаючи адміністративні стягнення у вигляді штрафу (наприклад, порушення правил торгівлі на ринках – ст.159 КУпАП), в інших – розглядають тільки певні категорії справ (наприклад, порушення Правил охорони електричних мереж – ст.99 КУпАП, коли правопорушення вчинено громадянином).

Пунктами 1 і 2 ст. 213 КУпАП визначено, що справи про адміністративні правопорушення підпорядковані адміністративним комісіям при виконавчих комітетах сільських, селищних та міських рад і їх виконавчим комітетам. Незважаючи на різноманітність складів правопорушень, які мають право розглядати органи місцевого самоврядування, завдання порушення таких справ одне. Воно полягає у своєчасному, всебічному, повному й об'єктивному з'ясуванні обставин кожної справи, у вирішенні її в точній відповідності закону, в забезпеченні виконання винесеної постанови (рішення), у виявленні причин та умов, що сприяли вчиненню адміністративних правопорушень, а також у запобіганні правопорушенням, у вихованні громадян у дусі додержання законів та у зміцненні законності.

Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення органам місцевого самоврядування зумовлена тим, що саме тут приймається акт, яким компетентний орган офіційно визнає громадянина винним або невинним і визначає міру відповідальності. Відповідно, й усі етапи цього процесу, регламентовані ст. 278–286 КУпАП, набувають важливого юридичного значення.

З огляду на аналіз адміністративного законодавства, низки наукових праць таких українських дослідників, як Ю.П. Битяк, В.В. Богуцький, С.С. Гнатюк, О.В. Кузьменко, В.В. Новиков, Л.Г. Чистоклетов можна зробити висновок, що розглядаються справи про адміністративні правопорушення в органах місцевого самоврядування лише колегіально, а винесення по них постанов (рішень) складається з 4-х етапів:

- 1) підготовка справи до розгляду;
- 2) слухання справи;
- 3) прийняття постанови;
- 4) оголошення постанови зацікавленим особам.

Перший етап стадії розгляду справи про адміністративне правопорушення і винесення по справі постанови (рішення) становить комплекс процесуальних дій, спрямованих на встановлення обставин проступку, їх фіксування і кваліфікацію. На цьому етапі створюється передумова для об'єктивного і швидкого розгляду справи, застосування до винного передбачених законом заходів впливу.

Вона розпочинається з доказування (доведення) факту проступку, що полягає у виявленні, процесуальному оформленні й дослідженні наявних доказів.

Доказами у справах про адміністративні правопорушення є будь-які фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган місцевого самоврядування встановлює наявність або відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці відомості встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта, речовими доказами, протоколом про вилучення речей і документів, а також іншими даними. Особливістю доказів є те, що вони мають бути одержані у встановленому законом порядку, бо в іншому разі вони не будуть мати доказової сили.

Другий етап розгляду справ про адміністративні правопорушення й винесення по справі постанови (рішення) має також свої особливості. Розглядаються справи про адміністративні правопорушення в органах місцевого самоврядування лише колегіально. Тому порядок слухання справи особливий. Розпочинається засідання по слуханню справи в органах місцевого самоврядування з об'яви складу колегіального органу. Далі головуючий оголошує, яка слухається справа, хто притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснює особам, які беруть участь у розгляді справи, їхні права й обов'язки. Після цього оголошується протокол про адміністративне правопорушення. На засіданні заслуховуються особи, які беруть участь у цьому процесі, досліджуються докази й вирішуються клопотання, а у випадку участі в розгляді справи прокурора заслуховується його висновок (ст. 279 КУпАП).

У Положенні про адміністративні комісії від 1988 р. закріплюється, що адміністративна комісія діє в складі голови, його заступника, секретаря й не менше 6-ти членів комісії (ст.6 Положення) [6].

Адміністративна комісія має право слухати справи про адміністративні правопорушення за наявності не менше половини членів її складу, а виконавчий комітет міської, селищної, сільської ради – за наявності на засіданні не менше двох третин загального складу виконавчого комітету [7].

Орган місцевого самоврядування при розгляді справи про адміністративне правопорушення повинен установити: 1) чи є місце адміністративного правопорушення; 2) чи винна дана особа в його вчиненні; 3) чи підлягає вона адміністративній відповідальності; 4) чи є обставини, пом'якшуючі або обтяжуючі останню; 5) чи завдано матеріальної шкоди; 6) чи є підстави для подання матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації або трудового колективу; 7) інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Третій етап стадії розгляду справи. Після розгляду справи про адміністративне правопорушення орган місцевого самоврядування виносить постанову або рішення. Якщо справа слухається виконавчим комітетом міської, селищної або сільської ради, то постанова приймається у формі рішення. Крім загальних вимог порядку винесення постанов (рішень) по справі до їх оформлення і змісту існують також особливі вимоги, наприклад, за результатами розгляду справи виносяться одна з таких постанов (ст. 284 КУпАП): 1) про накладення адміністративного стягнення; 2) про застосування заходів впливу, передбачених ст. 241 КУпАП (заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх), або 3) про закриття справи.

Постанова у справі про адміністративне правопорушення має містити: а) найменування органу (посадової особи), який її виніс; б) дату розгляду справи; в) відомості про особу, щодо якої розглядається справа; г) викладення обставин, установлених у процесі її слухання; г) посилання на нормативний акт, що передбачає відповідальність за це адміністративне правопорушення; д) прийняте у справі рішення.

Постанова виконавчого комітету міської, селищної й сільської ради по справі про адміністративне правопорушення приймається у формі рішення.

На четвертому етапі, який є заключним у розгляді справи, виконуються такі дії: а) постанова доводиться до відома суб'єктів провадження, які мають особистий інтерес у справі, а також організацій, яким вона адресована; б) про прийняте рішення надсилається повідомлення адміністрації або громадській організації за місцем роботи, навчання чи проживання правопорушника; в) вносяться пропозиції щодо ліквідації причин та умов подібних правопорушень; г) копія постанови протягом 3-х днів вручається або надсилається особі, у справі якої вона винесена; г) на прохання потерпілого йому теж має бути видана така копія.

Як вбачається, розгляду справ про адміністративні правопорушення взагалі притаманний загальний порядок. Водночас існують деякі характерні особливості, властиві саме їх розгляду органами місцевого самоврядування, а саме:

- обов'язковим суб'єктом цієї стадії є колегіальний орган місцевого самоврядування;
- результатом указаної стадії є прийняття рішення цим органом, завдяки чому вирішується правовий конфлікт, але без застосування заходів адміністративного примусу;
- особливий порядок слухання справи;
- суб'єктами відповідальності можуть бути як фізичні, так і юридичні особи;
- перегляд постанови органів місцевого самоврядування вищестоящими органами (посадовими особами) не допускається [8].

Згідно зі ст. 124 Конституції України та ст. 5 Закону України «Про судоустрій і статус судів» суд є єдиним державним органом, який здійснює правосуддя. Жоден інший державний орган не має права виконувати вказану функцію, а також виносити вирок або рішення у кримінальних, цивільних або адміністративних справах [9].

Судовий розгляд справи про адміністративний проступок складається із сукупності судових дій. Це правила і положення, які діють упродовж судового розгляду, вони є незмінними, визначають найбільш характерні риси і особливості цієї стадії.

Судовий розгляд, як система, є комплексом взаємопов'язаних елементів – етапів. Слово „етап” означає „окремий момент, період, стадію в розвитку”. Етапи поєднуються загальними завданнями та єдиною процесуальною формою і послідовно змінюють один одного по мірі виконання більш конкретних завдань.

В судовому провадженні адміністративно-деліктного процесу більшість науковців виділяють чотири етапи [10], що є взаємопов'язаними і поряд із вирішенням загальних завдань судового розгляду мають на меті свої специфічні цілі [11]. До них відносяться:

- 1) надходження та підготовка справ до судового розгляду;
- 2) розгляд по суті;
- 3) прийняття постанови (рішення);
- 4) доведення постанови (рішення) до відома заінтересованих осіб.

Виділення останнього етапу, як самостійного, є спірним в теорії адміністративно-деліктного процесу, оскільки у розмежуванні етапів судового розгляду справи використано суб'єктивний критерій. Дійсно, виокремлення доведення постанови (рішення) до відома заінтересованих учасників провадження в межах розгляду і вирішення справи по суті не власне іншим видам юридичних процесів.

Порядок розгляду справи про адміністративне правопорушення передбачений ст. 279 КУпАП. Основна мета розгляду справи по суті виражається в дослідженні й оцінці доказів (як зібраних раніше, так і отриманих під час слухання справи), що призводить до переконання судді (органу, посадової особи) прийняти те чи інше (справедливе на їх думку) рішення. Цей важливий етап судового розгляду теоретично можна поділити на підетапи:

1) відкриття судового засідання, під час якого оголошується ким розглядається справа; справа про яке адміністративне правопорушення розглядається; хто притягується до адміністративної відповідальності;

2) перевірка явки учасників судового розгляду справи про адміністративне правопорушення і роз'яснення їм їхніх прав у зв'язку із розглядом справи по суті (з'ясування причин неявки тих учасників, участь яких є обов'язковою і прийняття рішення про відкладення слухання справи); перевірка повноважень законних представників, захисників і представників потерпілого;

3) вирішення клопотань і відводів;

4) дослідження і оцінка доказів у справі, які розпочинаються із оголошення протоколу про адміністративне правопорушення і пропозиції щодо порядку дослідження доказів: заслуховування пояснень учасників адміністративно-деліктного провадження, в тому числі, свідків, огляд речових доказів, документів, інших протоколів, оголошення висновку експерта (при необхідності відібрання від нього пояснень);

5) видалення суду для прийняття постанови у справі про адміністративне правопорушення.

Серед органів, наділених повноваженнями щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення та накладення адміністративних стягнень, значне місце посідають органи внутрішніх справ (міліція).

Порушення справи дільничним інспектором міліції є початковою стадією провадження у справах про адміністративні проступки. На цій стадії створюються умови для об'єктивного та швидкого розгляду справи, застосування до винного передбачених законодавством заходів впливу. Підставою для порушення адміністративної справи та попереднього з'ясування її обставин є вчинення особою діяння, яке містить в собі ознаки адміністративного правопорушення (фактична підстава). Крім підстави для порушення справи про адміністративне правопорушення має бути ще й привід [12].

Приводом для порушення адміністративної справи дільничним інспектором міліції може бути: заява (письмова або усна) свідків, потерпілих та інших громадян; повідомлення посадових осіб, адміністрації підприємств, установ, організацій, судово-слідчих органів; повідомлення преси та інших засобів масової інформації; повідомлення громадських організацій, товариських судів; безпосереднє виявлення правопорушення дільничним інспектором міліції.

Найчастіше зустрічається саме безпосереднє виявлення правопорушення дільничним інспектором міліції. При виявленні правопорушення дільничний інспектор міліції постанову про порушення справи не виносить. В ст. 247 КпАП наведено обставини, за яких адміністративна справа не порушується, а порушена справа підлягає закриттю.

Стаття 24 Закону України “Про прокуратуру” передбачає, що адміністративне провадження шляхом винесення мотивованої постанови може порушити прокурор або його заступник [13]. Постанова прокурора про порушення провадження в справі про адміністративний проступок повинна бути обов'язково розглянута дільничним інспектором міліції, до якого вона надійшла, в 10-денний строк.

Необхідно відзначити, що провадження у справах про адміністративні правопорушення починається без складання якогось спеціального документу. Початковим моментом порушення справи можна вважати час, коли інформація (привід) про проступок надійшла до дільничного інспектора міліції.

Процесуальним документом, який фіксує закінчення першої стадії порушення адміністративної справи, є протокол, крім випадків, прямо передбачених законодавством. На думку Комзюка А.Т., інколи протокол розглядають як документ про порушення адміністративної справи, а його складання – як процесуальний момент порушення справи [14]. Але це скоріше звинувачувальний документ. Ще до його складання проводяться усі необхідні процесуальні дії дільничним інспектором міліції: опитуються свідки, потерпілі, беруться пояснення в порушників, проводяться огляди тощо.

Протокол є єдиною формалізованою підставою для подальшого провадження у справі про адміністративне правопорушення. Від того, наскільки грамотно він складений, залежить правильність розгляду справи по суті та обґрунтованість застосування стягнення. Оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення в органах внутрішніх справ здійснюється згідно з Інструкцією з оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, затвердженій наказом МВС № 185 від 22.02.2001 р. В протоколі повинні міститися всі відомості, необхідні для правильного вирішення справи [15]. В ст. 256 КпАП та зазначеній вище Інструкції наводиться приблизний перелік таких відомостей і правила їх внесення до протоколу.

Дільничний інспектор повинен роз'яснити передбачені ст. 268 КпАП права та обов'язки особи, яка притягається до відповідальності, про що обов'язково робиться відмітка в протоколі. Крім того, особі повідомляється про час і місце розгляду справи про адміністративне правопорушення. Особа, яка вчинила правопорушення, має право ознайомитися із змістом протоколу, внести в нього власноручно пояснення, підписати його або відмовитися від підписання та викласти мотиви відмови, подати пояснення, які додаються до протоколу або зауваження до його змісту. Відмова порушника підписати протокол не зупиняє провадження у справі, але вона повинна бути спеціально зафіксована дільничним інспектором. При вчиненні проступку групою осіб протокол складається на кожного порушника окремо.

Адміністративний проступок може бути підставою для застосування дільничним інспектором не тільки адміністративних стягнень, а й інших заходів адміністративного примусу, передбачених Законом України "Про міліцію", зокрема, заходів припинення (вимоги припинити правопорушення, припинення функціонування тих чи інших об'єктів, застосування спеціальних засобів тощо).

Особливу групу становлять заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення. Передбачено, що дільничні інспектори можуть застосовувати такі заходи процесуального забезпечення, передбачені КпАП: адміністративне затримання (ст. 262), особистий огляд і огляд речей (ст. 264), вилучення речей і документів (ст. 265), відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд їх на стан сп'яніння (ст. 266), доставлення порушника (ст. 259) і його привід (ст. 268).

Завершується стадія порушення справи про адміністративний проступок та попереднього з'ясування її обставин передачею протоколу та інших матеріалів справи (пояснень порушника, потерпілого, свідків, актів перевірок, протоколів огляду, вилучення речей та документів тощо) органу чи посадовій особі, уповноваженій її розглядати, якщо дільничний інспектор не має права самостійно вирішити цю справу.

Другою стадією провадження у справі про адміністративне правопорушення є розгляд справи і винесення постанови. Завдання цієї стадії полягають у встановленні винних і забезпеченні правильного застосування законодавства з тим, щоб до кожного правопорушника були застосовані справедливі заходи адміністративного впливу.

Зазначена стадія, згідно з відповідними положеннями КпАП, включає три етапи: підготовку справи до розгляду; розгляд справи; прийняття по ній постанови.

З метою правильного і своєчасного вирішення кожної справи дільничний інспектор міліції зобов'язаний ретельно підготуватися до її розгляду. В ст. 278 КпАП визначено питання, які необхідно вирішити під час підготовки: чи належить до компетенції дільничного інспектора розгляд даної справи; чи правильно складено протокол та інші матеріали справи; чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду; чи витребувані необхідні додаткові матеріали; чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвоката.

Відповідно до ст. 276 КпАП справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 177 та ст. 178 КпАП, розглядаються за місцем їх вчинення або за місцем проживання правопорушника. Строки розгляду справ регламентуються ст. 277 КпАП.

В КпАП закріплено детальну процедуру розгляду справ. Відповідно до ст. 279 розгляд розпочинається з представлення дільничного інспектора, який вирішує справу. Після цього дільничний інспектор, який розглядає справу, оголошує, яка справа підлягає розгляду та хто притягається до адміністративної відповідальності. Всім учасникам провадження роз'яснюються їхні права та обов'язки. Далі оголошується протокол про адміністративне правопорушення, зміст якого, як зазначалося, певною мірою нагадує звинувачувальний акт.

Дослідження доказів в справі здійснюється відповідно до вимог ст. 280 КпАП, в якій визначаються обставини, що підлягають з'ясуванню при розгляді справи про адміністративне правопорушення.

Питання розгляду справ про адміністративні правопорушення тісно пов'язані з визначенням кола та правового статусу безпосередніх учасників провадження.

Центральною постаттю в провадженні є особа, яка притягується до адміністративної відповідальності. Як уже зазначалося, в ст. 268 КпАП визначено, що ця особа має право знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання, користуватися при розгляді справи юридичною допомогою адвоката, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження, оскаржити постанову по справі. Розгляд справи закінчується винесенням постанови. Постанова остаточно оцінює поведінку особи, яка притягується до відповідальності, встановлює її винність, або, навпаки, не винуватість, визначає захід адміністративного впливу.

Відповідно до ст. 284 КпАП дільничний інспектор міліції виносить постанову про накладення адміністративного стягнення, або закриття справи. Остання виноситься в разі оголошенні усного зауваження, передачі матеріалів на розгляд громадськості, прокурору, органу попереднього слідства чи дізнання, а також за наявності обставин, що виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення.

Третьою (факультативною) стадією провадження у справі про адміністративне правопорушення є оскарження (опротестування) постанови і перегляд справи.

Право на оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення є однією з гарантій захисту прав особи, забезпечення законності притягнення до адміністративної відповідальності. Відповідно до ст. 287 КпАП України постанову може бути оскаржено особою, щодо якої її винесено, а також потерпілим. Крім цих осіб, від їх імені скаргу можуть подати законні представники або адвокат. Скарги від осіб, які не мають права на оскарження, мають бути повернені скаргникам.

Для того щоб постанова була обов'язковою для виконання, вона повинна набрати чинності. На жаль, в КпАП момент набрання постановою чинності не визначений. За загальним правилом, встановленим ст. 299 КпАП, постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення. В разі оскарження або опротестування постанови вона набирає чинності після залишення скарги чи протесту без задоволення, тобто з дня прийняття відповідного рішення.

Постанова про накладення адміністративного стягнення звертається до виконання дільничним інспектором, який її виніс. Право відстрочити виконання постанови має лише дільничний інспектор, який її виніс.

Контроль за правильним і своєчасним виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення здійснює дільничний інспектор, який виніс постанову. Здійснюється цей контроль, перш за все, шляхом перевірки ознайомлення порушника із змістом постанови, своєчасністю вручення йому її копії.

Згідно зі ст. 298, 299 КУпАП постанова про накладення адміністративного стягнення є обов'язковою для виконання державними та громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами та громадянами і підлягає виконанню з моменту її винесення, якщо інше не встановлено КУпАП та іншими законами України. При оскарженні чи опротестуванні такої постанови вона підлягає виконанню після залишення скарги чи протесту без задоволення.

Правопорушник повинен сплатити штраф не пізніше ніж у 15-денний термін з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, а в разі оскарження чи опротестування такої постанови – не пізніше ніж у 15-денний термін з дня повідомлення про залишення скарги чи протесту без задоволення.

Як зазначалося вище, виконання постанов про накладення адміністративних стягнень можна визнати вирішальною стадією всього провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Висновок. Провадження у справах про адміністративні правопорушення регламентує процесуальний порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення, яке починається порушенням справи та винесенням по ній рішення і його виконанням.

Закономірним наслідком дискусії про кількість та назви стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення є відсутність єдиної позиції в питанні про стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Враховуючи загальнотеоретичні напрацювання, а також практику діяльності правозастосовчих органів, провадження у справах про адміністративні проступки найбільш доцільно поділяти на такі етапи: 1) виявлення та фіксація факту адміністративного проступку; 2) розгляд справи про адміністративний проступок; 3) прийняття відповідного рішення; 4) оскарження та опротестування постанови у справі; 5) звернення до виконання; 6) виконання накладеного стягнення.

Стадійність провадження справ про адміністративні правопорушення при їх розгляді різними державними органами є неоднаковою, що негативно відбивається на функціонуванні системи органів, уповноважених вирішувати справи про адміністративні правопорушення. Розширене коло суб'єктів адміністративно-деліктної юрисдикції ускладнює становлення однакових та максимально ефективних етапів провадження справ про адміністративні правопорушення. Важливим також є усунення дублювання тотожних примусових повноважень різних органів.

Врегулювання питання стадій провадження справ про адміністративні правопорушення при їх розгляді різними державними органами відбулося не точно, про що свідчать чисельні розбіжності у стадіях розгляду та досить давно. Сьогодні нагально назріла проблема вдосконалення цього аспекту та приведення його у відповідність із сучасними вимогами законодавства України на шляху побудови громадянського суспільства.

Література

1. Адміністративне право України: Підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К.: Юрінком Інтер, 2003.
2. Адміністративне право України: основні поняття: Навч. посібник / І. П. Голосніченко, М. Ф. Стахурський, Н. І. Золотарьова. – К., 2005.
3. Перепелюк В. Г. Адміністративний процес. Загальна частина: Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2003. – 367 с.
4. Авер'янов В. Б. Адміністративне право України / В. Б. Авер'янов. Колектив авторів: Юридична думка, 2004.
5. Битяк Ю. П. Наукові основи систематизації законодавства України про адміністративні проступки // Проблеми систематизації законодавства України про адміністративні правопорушення: Матер. міжнар. наук.-практ. конф.: У 2-х ч., 7–8 грудня 2006 р. – Сімферополь: Крим. юрид. ін-т, 2006. – С. 5–7.
6. Положення про адміністративні комісії Української РСР від 09.03.1988 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1988. – № 12. – Ст. 318.
7. Бердник В. С. Юрисдикційна діяльність адміністративних комісій за адміністративно-деліктним законодавством України // Публічне право. – № 3 (7), 2012. – Ст. 191–195.
8. Коваленко Л. П. Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення в органах місцевого самоврядування // Проблеми законності, 2010. – С. 100–105.
9. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 07.07.2010 р. № 2453 –VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Короєд С. О. Судовий розгляд справ про адміністративні проступки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид наук : спец. 12.00.07 „Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / С. О. Короєд. – К., НУВСУ, 2009. – 17 с.
11. Супрун Г. Б. Діяльність суду (судді) у справі про адміністративне правопорушення в Україні // Наше право. – № 1 ч. 1, 2011, 71–78 с.
12. Турчак М. О. Адміністративно-правові засади діяльності дільничних інспекторів 2002 р. Розділ 2. Організація діяльності дільничних інспекторів міліції.
13. Про прокуратуру: Закон України від 05.11.1991 р. № 1789-XII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
14. Комзюк А. Т. Адміністративно-юрисдикційні повноваження міліції / А. Т. Комзюк // Вісник Львівськ. ін-ту внутр. справ. – Львів, 2000. – С. 242–246.
15. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення МВС України; Наказ, Інструкція від 22.02.2001 № 185 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
16. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). – 1984. – Додаток до № 51. – С. 1122.